

Орехова К. В.

кандидат економічних наук, доцент,
ННІ «Каразінський банківський інститут»,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
м. Харків, Україна;

Головко О. Г.

кандидат економічних наук, доцент,
ННІ «Каразінський банківський інститут»,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
м. Харків, Україна;

Колесник Л. І.

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
ННІ «Каразінський банківський інститут»,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
м. Харків, Україна;

Плужник Б. О.

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
ННІ «Каразінський банківський інститут»,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
м. Харків, Україна

СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНЕ SMART-ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ОСНОВА СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

В умовах цифрової трансформації, глобальних викликів і воєнних наслідків сучасне підприємництво потребує переосмислення своєї ролі у суспільстві. Підприємства вже не можуть діяти виключно в межах економічної доцільності – їхня діяльність має враховувати соціальні, екологічні та етичні аспекти. Соціально відповідальне smart-підприємництво розглядається як інноваційна модель сталого розвитку, що поєднує технологічну гнучкість, екологічну безпечність і соціальну справедливість. Такий підхід відповідає стратегічним пріоритетам України, орієнтованим на формування ESG-культури, розвиток людського капіталу, екологізацію економіки та цифровізацію управлінських процесів.

Метою дослідження є обґрунтування сутності та значення соціально відповідального smart-підприємництва як інноваційної моделі сталого економічного зростання, що поєднує принципи соціальної відповідальності, екологічних аспектів та сталого розвитку.

Соціальна відповідальність підприємства розуміється як усвідомлена відповідальність перед суспільством, економікою, навколишнім середовищем і зацікавленими сторонами. Вона ґрунтується на гармонійному поєднанні економічної ефективності та суспільної користі. Одним із ключових її ефектів є формування «ланцюгової реакції»: успішні соціальні ініціативи окремих підприємств стають прикладом для інших, сприяючи поширенню культури етичного бізнесу та соціальної довіри. У межах smart-підприємництва цей ефект підсилюється цифровими технологіями, що забезпечують прозорість фінансових потоків, відкритість звітності, інтеграцію з місцевими громадами та можливість моніторингу соціального впливу у реальному часі. Соціальна відповідальність є міждисциплінарним явищем, що вивчається на перетині економічних, соціологічних і управлінських наук (табл. 1).

Економісти тлумачать її як інструмент сталого розвитку підприємства, соціологи – як основу етичної поведінки, а політологи – як механізм соціальної держави. Міжнародні підходи визначають соціальну відповідальність як добровільну інтеграцію соціальних, екологічних та етичних принципів у бізнес-стратегію. Зокрема, у «Зеленій книзі Європейського Союзу» соціальна відповідальність трактується як поєднання соціальних та екологічних аспектів у повсякденній діяльності підприємства, Європейська комісія вбачає в

ній добровільну участь бізнесу в покращенні якості життя суспільства, а ISO 26000 визначає соціальну відповідальність як відповідальність підприємства за вплив на суспільство і довкілля через етичну поведінку, інтегровану у стратегію розвитку [1].

В українських дослідженнях соціальна відповідальність розглядається як філософія взаємодії бізнесу та суспільства, спрямована на соціальну згуртованість, інклюзивність та екологічну рівновагу. У контексті smart-підприємництва така філософія реалізується через використання аналітики даних, автоматизованих систем управління, блокчейну, кіберзахисту, цифрових платформ і штучного інтелекту для підвищення ефективності соціальних і екологічних ініціатив. Smart-підприємства впроваджують принципи добровільності, системності, орієнтації на очікування стейкхолдерів і зв'язок між соціальною відповідальністю та бізнес-стратегією. Вони впроваджують корпоративну соціальну відповідальність у всі основні напрями своєї діяльності – від управління й трудових відносин до екологічних ініціатив, взаємодії зі споживачами, підтримки місцевих громад і розвитку партнерських проєктів.

Соціально відповідальне smart-підприємництво виступає не лише елементом корпоративної етики, а й важливим чинником підвищення конкурентоспроможності. Воно сприяє зменшенню нефінансових ризиків, оптимізації витрат, підвищенню інноваційної активності, зміцненню бренду, залученню кваліфікованих працівників і формуванню довгострокової довіри стейкхолдерів. Такі підприємства активно впроваджують ESG-орієнтовані підходи, демонструючи відповідальність перед суспільством і довкіллям як невід'ємну частину корпоративної культури (рис. 1).

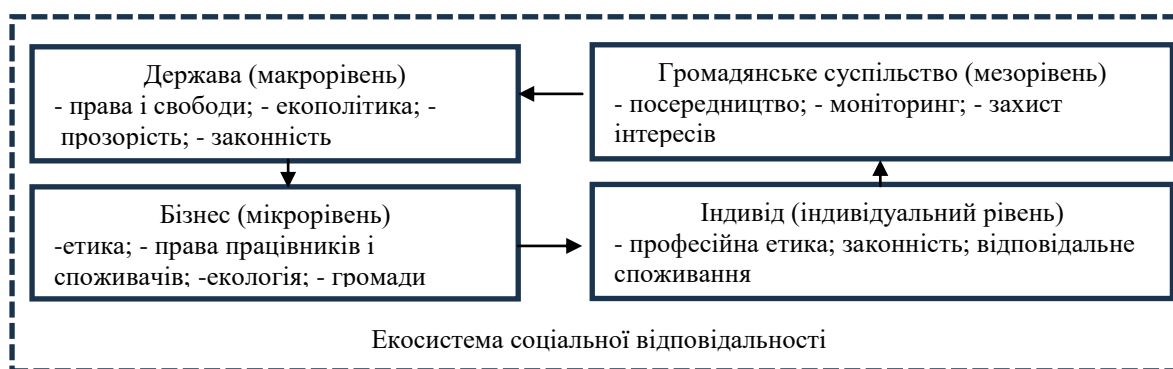

Рис. 1. Сфери реалізації соціально відповідального smart-підприємництва

Джерело: складено авторами цього дослідження

Таким чином, соціально відповідальне smart-підприємництво формує нову парадигму сталого економічного зростання, що ґрунтується на поєднанні екологічних принципів, етичного управління та соціальної відповідальності бізнесу. Його розвиток сприяє зміцненню соціального капіталу, підвищенню ефективності взаємодії між бізнесом, державою та громадою, формуванню прозорого підприємницького середовища та адаптації економіки до європейських стандартів. Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні методичного інструментарію оцінювання рівня соціальної відповідальності smart-підприємств, який дозволить підприємствам об'єктивно оцінювати власний рівень соціальної відповідальності, виявляти слабкі місця у системі управління та розробляти ефективні стратегії вдосконалення smart-бізнесу.

Література:

1. Зелений і безпечний Європейський Союз : монографія / [А. О. Бояр (кер. авт. кол.), І. В. Кицюк, Н. І. Романюк та ін.] ; за ред. А. О. Бояра, В. Й. Лажніка. Луцьк : Вежа-друк, 2023. 592 с.
2. Всесвітня рада бізнесу із сталого розвитку (WBCSD): офіційний веб-ресурс. URL: <https://www.wbcsd.org/> (дата звернення: 27.10.2025).